ਵਰਿਆਮ

ਅਕਤੂਬਰ ੧੯੮੭



[illegible] ਸਿੰਘ ਜੀ (ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਵਸ ੨੬ ਸਤੰਬਰ)

ਵਰਿਆਮ

ਅਕਤੂਬਰ—੧੯੮੭ ਜਿਲਦ ੧੨ ਅੰਕ : ੧੨

ਸੰਪਾਦਕ : ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਮੁਲ : ੩ ਰੁਪਏ

ਇਹ ਅੰਕ

ਹਥਲਾ ਅੰਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅੰਕ ਹੋਣਾ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਇਸ ਦੀ ਇਹ ਹੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸਦਾ ਆਕਾਰ ਛੋਟਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਡੀ ਮਜਬੂਰੀ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸ ਰੂਪ ਵਿਚ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਰਚਾ ਭੇਜ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਮਜਬੂਰੀਆਂ ਤਾਂ ਪ੍ਰੇਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਅੰਕ ਕਢਿਆ ਹੀ ਨਾ ਜਾਵੇ ਪਰ ਪਾਠਕਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਡਾ ਫਰਜ਼ ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਵਾਣ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਮਜਬੂਰ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ ਅਤੇ ਚੰਦਿਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਭਾਰੀਆਂ ਰਕਮਾਂ ਦਾ ਮੂੰਹ ਅਜੇ ਸਾਡੇ ਵਲ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਖਬਰੇ ਇਹ ਹਾਲਤ ਕਿੰਨੀ ਦੇਰ ਬਣੀ ਰਹੇ। ਸਾਡੀ ਇਕ ਮਜਬੂਰੀ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਹਨਾਂ ਮਜ਼ਬੂਰੀਆਂ ਨੂੰ ਖੋਹਲ ਕੇ ਲਿਖ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਅਜ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਦਾ ਇਹਨਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਹਿਸਾ ਹੈ।

ਅਧਿਕਾਰ ਸਾਡੇ ਸਰਪ੍ਰਸਤਾਂ ਅਤੇ ਪਾਠਕਾਂ ਹਥ ਹਨ ਕਿ ਵਰਿਆਮ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਫਰਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਕਿਵੇਂ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਉਂਜ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ ਮਿਹਰ ਸਭ ਸੰਕਟ ਨਿਵਾਰਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸੇ ਤੇ ਸਾਡੀ ਟੇਕ ਹੈ।

—ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ

ਦਫਤਰ ਦਾ ਪਤਾ :
ਮਾਸਕ ਵਰਿਆਮ
ਲਾਡੋਵਾਲੀ ਰੋਡ
(ਨੇੜੇ ਮਦਨ ਫਲੋਰ ਮਿਲ)
ਜਲੰਧਰ-੧੪੪੦੦੧
ਫੋਨ : ੭੧੨੦੪ ਪੀ. ਪੀ.
ਫੋਨ : ੭੭੩੫੬ ਪੀ.ਪੀ.

Office Address
Monthly WARIAM
(Punjabi)
Ladowali Road
(Near Madan Flour Mill
Jalandhar-144001
Phone : 71204 PP
77356 PP

ਵਰਿਆਮ ਸਕੂਲਾਂ ਕਾਲਜਾਂ ਲਈ ਪਰਵਾਨ

'ਵਰਿਆਮ' ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਸਿਖਿਆ ਵਿਭਾਗ ਪੰਜਾਬ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਪਤਰ ਨੰਬਰ ੩/੧-੭੭-ਐਡੀਟਰਜ਼, ਮਿਤੀ ੨-੩-੭੭ ਰਾਹੀਂ ਪੰਜਾਬ ਭਰ ਦੇ ਸਕੂਲਾਂ ਕਾਲਜਾਂ ਤੇ ਲਾਇਬਰੇਰੀਆਂ ਲਈ ਪ੍ਰਵਾਨ ਹੈ।

ਵਰਿਆਮ ਦੇ ਦਰ

ਇਕ ਪ੍ਰਤੀ		੩.੦੦ ਰੁਪਏ
ਸਾਲਾਨਾ ਚੰਦਾ		੩੦.੦੦ ,,
ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਵਾਸਤੇ		੮੦.੦੦ ,,
ਚਾਰ ,, ,,		੧੦੦.੦੦ ,,
ਪੰਜ ,, ,,		੧੨੫.੦੦ ,,
ਉਮਰ ਭਰ ਵਾਸਤੇ		੩੦੦.੦੦ ,,
ਥਾਈਲੈਂਡ :	ਹਵਾਈ ਡਾਕ	੨੦੦-੦੦ ,,
	ਸਮੁੰਦਰੀ	੮੦-੦੦ ,,
ਅਰਬ-ਅਫਰੀਕਾ ਤੇ ਯੂਰਪ	ਹਵਾਈ ਡਾਕ	੨੫੦-੦੦ ,,
	ਸਮੁੰਦਰੀ	੮੦-੦੦ ,,
ਅਮਰੀਕਾ : ਕੈਨੇਡਾ :	ਹਵਾਈ ਡਾਕ	੩੦੦-੦੦ ,,
	ਸਮੁੰਦਰੀ ਡਾਕ	੮੦-੦੦ ,,

ਵਰਿਆਮ ਵਿਚ ਛੱਪੇ ਲੇਖਕਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸੰਪਾਦਕ ਦਾ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ।

ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ

—ਮਾਸਟਰ ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ

ਸਮੁੰਦਰ ਸ਼ਾਂਤ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਜਣਾ ਖਣਾਂ ਚਪੂ ਚਲਾਂਦਾ ਫਿਰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਜਦ ਤੂਫਾਨ ਨਾਲ ਲਹਿਰਾਂ ਕਨਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਢਾਹ ਰਹੀਆਂ ਹੋਣ ਤਾਂ ਦਿਲ ਗੁਰਦੇ ਵਾਲਾ ਮੁਹਾਣਾ ਅਗਾਂਹ ਪੈਰ ਧਰਦਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਉਹਨਾਂ ਕਪ-ਤਾਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਨ, ਜਿਹਨਾਂ ਤੂਫਾਨ ਵਿਚ ਘਿਰੇ ਕੂਕਿਆਂ ਦੇ ਬੇੜੇ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਿਆ। ਇਹ ਗਲ ਚਿੱਟੇ ਦਿਨ ਵਾਂਗੂ ਰੋਸ਼ਨ ਹੈ, ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਨਿਕਾਲਾ ਦੇ, ਅੰਗਰੇਜ਼ ਨੇ ਸੌਂਹ ਖਾ ਲਈ ਕਿ ਉਹ ਕੂਕਿਆਂ ਦਾ ਲਹੂ ਪੀ ਕੇ ਦਮ ਲਵੇਗਾ। ਉਸ ਨੂੰ ਆਰਾਮ ਦੀ ਨੀਂਦ ਤਦੋਂ ਆਵੇਗੀ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਇਹਨਾਂ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਧਰਮੀਆਂ ਦਾ ਖੁਰਾ ਖੋਜ ਮਿਟਾ ਲਵੇਗਾ।

ਉਸ ਨੇ ਕੂਕਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਜਮਾਤ ਕਰਾਰ ਦੇਂਦਿਆਂ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਬੂਹੇ ਅਗੇ ਪੁਲਿਸ ਚੌਂਕੀ ਬਿਠਾ ਦਿਤੀ, ਜਿਹੜੀ ਪੰਜਾਹ ਸਾਲ ਤਕ ਰਹੀ। ਕੂਕੇ ਦਰਜ਼ਕ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਜੂਹ ਵਿਚ ਪੰਜਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਦਾਖਲ ਹੋ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਕੂਕੇ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰ ਸਕਦੇ ਸੀ। ਜੇ ਕੋਈ ਭੁੱਲ ਭੁਲੇਖੇ ਕਿਤੇ ਰਾਤ ਰਹਿ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਜੋ ਬੀਤਦੀ ਸੋ ਬੀਤਦੀ, ਉਥੋਂ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਨੰਬਰਦਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਦਾੜੀਆਂ ਇਕ ਦੂਏ ਨੂੰ ਫੜ ਕੇ ਪੁਟਵਾਈਆਂ ਤੇ ਮੂੰਹ ਤੇ ਚਪੇੜਾਂ ਵੀ ਮਰਵਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ।

ਦੂਜੇ ਬੰਨੇ ਰਾਜਵਾੜੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਦੀ ਖੁਸ਼ਨੂਦੀ ਖਾਤਰ ਕੂਕਿਆਂ ਦੇ ਜਥਿਆਂ ਦੇ ਜਥੇ ਮੰਗਵਾ, ਦਰਖਤਾਂ ਨਾਲ ਪੁਠਾ ਲਟਕਾ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕੇਸ ਪੁਟਦੇ ਤੇ ਡਾਂਗਾਂ ਦੀ ਕੁਟ ਚਾੜ੍ਹਦੇ ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਦੁਪਹਿਰ ਵੇਲੇ ਗਰਮ ਰੇਤੇ ਤੇ ਲਿਟਾਂਦੇ ਤੇ ਇਹ ਅਖਵਾਉਣ ਦਾ ਜਤਨ ਕਰਦੇ ਕਿ ਉਹ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਿਖ ਨਹੀਂ ਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਦੇ ਵਫਾਦਾਰ ਹਨ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਗਵਨ ਪਿਛੋਂ ਪੰਥ ਦੀ ਵਾਗਡੋਰ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸੰਭਾਲੀ। ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਜਨਮ ਬਾਬਾ ਜੱਸਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਮਾਤਾ ਸਦਾ ਕੌਰ ਦੀ ਕੁਖੋਂ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ, ਅਸੂ ਦੇ ਤੀਜੇ ਨਰਾਤੇ, ਬੁਧ ਵਾਰ ਸੰਮਤ ੧੮੭੬ ਵਿਚ ਹੋਇਆ। ਇਹਨਾਂ ਸਾਧਾਰਨ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਵਾਂਗੂੰ ੫੨ ਸਾਲ ਗੁਮਨਾਮੀ ਵਿਚ ਬਤੀਤ ਕੀਤੇ। ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਭਾਈ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਕਾਬਲ ਦੇ ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦੇ ਆ ਕੇ ਮਿਲਦੇ ਸਨ। ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਦੂਤ ਨੇਪਾਲ, ਕਸ਼ਮੀਰ ਤੇ ਰੂਸ ਵਰਗੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਤਾਲਮੇਲ ਰਖਦੇ ਸਨ। ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਸੂਬੇ ਤਿੱਲੇਦਾਰ ਕਾਠੀਆਂ ਵਾਲੀਆਂ ਘੋੜੀਆਂ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਲ ਦੌਰਿਆਂ ਤੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ, ਪਰ ਇਹ ਸਧਾਰਨ ਕਿਰਤੀ ਵਾਂਗੂੰ ਗਡਾ ਭਾੜਾ ਵਾਹੁੰਦੇ, ਵਪਾਰ ਕਰਦੇ, ਅਥਵਾ ਦਾਤਰੀ ਰੰਬਾ ਚੰਡਦੇ ਤੇ ਗੁਪਤ ਤਪਸੀਆਂ ਨਿਆਈ ਦਿਨ ਬਤੀਤ ਕਰਦੇ। ਜਦ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰੰਗੂਨੋਂ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਭੇਜ ਬੁਧ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਬਨਾ ਸਿਰਕਰਤਾ ਥਾਪ ਦਿਤਾ ਤਾਂ ਅਕਾਸ਼ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਚੰਦਰਮਾ ਨਿਆਂਈ ਸੀਤਲਤਾ ਵਰਤਾਣ ਲਗੇ।

ਗੁਰੂ ਜੀ ਪੰਥ ਦੀ ਵਾਗਡੋਰ ਸੰਭਾਲਦਿਆਂ ਲੜਾਈ ਦਾ ਪੈਂਤੜਾ ਬਦਲ ਲਿਆ। ਇਹ ਹਲੀਮੀ, ਨਰਮਾਈ ਤੇ ਠਰੰਮੇ ਨਾਲ, ਦੇਸ ਧਰਮ ਤੇ ਪੰਥਿਕ ਉਸਾਰੀ ਵਿਚ ਜੁਟ ਪਏ ਪਰ ਕਮਾਲ ਦੀ ਚਤੁਰਤਾ ਨਾਲ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਚਲਾਏ ਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮੁਖ ਰਖਿਆ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ 'ਚ ਤੇਲ ਪਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ।

ਗੁਰੂ ਜੀ ੩੪ ਸਾਲ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਵਿਚ ਗੁਜ਼ਾਰੇ ਤੇ ਰਗਾਂ ਦਾ ਖੂਨ ਪਾ ਪਾ ਸਿਖੀ ਬਗੀਚੀ ਨੂੰ ਲਹਿ ਲਹਿ ਕਰਦੀ ਰਖਿਆ। ਸੀਨੇ ਦੀ ਚਰਬੀ ਪਾ ਅਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਜੋਤ ਨੂੰ ਪਰਚੰਡ ਕੀਤਾ। ਬਾਬਾ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸੂਬਾ ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਜਿਹੜੇ ਪੰਜਾਬੀ, ਪਸ਼ਤੋ ਤੇ ਫ਼ਾਰਸੀ ਦੇ ਚੰਗੇ ਉਸਤਾਦ ਸਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਥਾਪੜਾ ਦਿਦਾ ਤੇ ਅਸ਼ੀਰਵਾਦ ਦੇ ਕੇ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਘੋਲ ਨੂੰ ਤਗੜੇ ਹੋ ਬੜੇ ਹੌਸਲੇ ਤੇ ਨਰਮਾਈ ਨਾਲ ਸਿਰੇ ਚਾੜ੍ਹਨ ਹਿਤ ਉਤਸ਼ਾਹਿਆ।

ਇਹ ਸ਼ੇਰ ਪਰਬਤਾਂ ਤੇ ਜੰਗਲਾਂ ਨੂੰ ਚੀਰਦੇ ਰੂਸ ਜਾਂਦੇ ਤੇ ਏਧਰ ਦੇ ਸੁਨੇਹੇ ਉਧਰ ਤੇ ਉਧਰ ਦੇ ਸੁਨੇਹੇ ਏਧਰ ਪਹੁੰਚਾਦੇ। ਅਕਤੂਬਰ ੧੮੭੯ ਨੂੰ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਕੁਝ ਚਿਠੀਆਂ, ੭ ਚੋਗੇ ਤੇ ੨੫੦੦੦ ਟਾਂਗੇਜ ਲੈ ਕੇ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਸੂਹ ਮਿਲ ਗਈ ਗੁਰੂ ਜੀ ਚਿਠੀਆਂ ਪੜ੍ਹ ਬਾਕੀ ਸਾਮਾਨ ਲੋਹ ਵਿਚ ਝੋਕ ਦਿਤਾ। ਪੁਲਿਸ ਹੱਥ ਮਲਦੀ ਰਹਿ ਗਈ। ਡਾ: ਫੌਜਾ ਸਿੰਘ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜਾ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ੧੮੮੬ ਵਿਚ ਬਰਤਾਨਵੀ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਨਿਰਾਸ ਹੋ ਕੇ ਭਾਰਤ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਕ ਕੂਕਾ ਡੈਲੀਗੇਸ਼ਨ ਬੰਬਈ ਉਸ ਦੇ ਸਵਾਗਤ ਵਾਸਤੇ ਪੁਜਾ ਪਰ ਬਾਕੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਹੁੰਗਾਰਾ ਨਾ ਭਰਿਆ ਉਹ ਅਦਨ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਚਲਾ ਗਿਆ ਤੇ ਫਰਾਂਸ ਤੋਂ ਜਰਮਨੀ ਹੁੰਦਾ ਹੋਇਆ ਰੂਸ ਚਲਾ ਗਿਆ, ਕੂਕੇ ਸਿੰਘ ਉਸ ਨੂੰ ਰੂਸ ਜਾ ਕੇ ਮਿਲੇ ਮਹਾਰਾਜੇ ਵਲੋਂ ਦੇਸ਼ ਵਾਸੀਆਂ ਕੋਲ ਇਕ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਪ੍ਰਤੀ ਜੀਅ ਇਕ ਆਨਾ ਮਾਸਕ ਤੇ ਦੂਸਰੇ ਇਕ ਪੈਸਾ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਦੇਣ ਤਾਂ ਕਿ ਫੌਜ ਇਕਠੀ ਕਰਕੇ ਦੇਸ਼ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਾਇਆ

ਜਾਵੇ। ਆਜ਼ਾਦੀ ਪਿਛੋਂ ਟੈਕਸ ਮਾਫ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਤਲਾਫੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ : ਪਰ ਇਹ ਯੋਜਨਾ ਵੀ ਸਿਰੇ ਨਾ ਚੜੀ।

ਇਕ ਸਮੇਂ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਰੂਸ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਜੈਨਰਲ ਮੈਕਲੀਨ ਨੇ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਰਾਹ ਵਿਚ ਹੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਵਾ ਦਿਤਾ। ਇਸ ਨੂੰ ਕੂਕਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਖ ਕਰਨ ਲਈ ਪੂਰੀ ਵਾਹ ਲਗਾਈ, ਪਰ ਸਭ ਵਿਅਰਥ ਮਿ: ਡਰਾਂਡ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਕਿ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਪੱਕਾ ਕੂਕਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਤਾਕਤ ਕੂਕਿਆਂ ਤੋਂ ਵਖ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ। ਇਹ ਆਖਰੀ ਦਮ ਤਕ ਕੂਕਾ ਰਹੇਗਾ ਤੇ ਜਿੰਨਾ ਨੁਕਸਾਨ ਸਰਕਾਰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਨੂੰ ਪਹੁੰਚਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਹੁੰਚਾਏਗਾ। ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਗੈਜ਼ਟੀਅਰ ਨੇ ੧੯੦੪ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ—

'ਇਹ ਸਚਾਈ ਹੈ ਕਿ ਕੂਕਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਦਾ ਵਫਾਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ...।

ਸਿਆਣੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਜਿੰਨਾ ਮਹਾਨ ਕਾਰਜ ਹੋਵੇ, ਉਤਨਾ ਹੀ ਮਹਾਨ ਪਲਾਨ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਵਿਰੁਧ ਲੜਾਈ, ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਜ਼ਹਿਰੀਲੇ ਮਾਹੌਲ ਨੂੰ ਸ਼ੁਧ ਬਨਾਣਾ, ਕੂਕਿਆਂ ਦੀ ਜਾਗ੍ਰਤ ਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹੀ, ਸਪ੍ਰਿਟ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰਖਣ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਹਾਨ ਕਾਰਜਾਂ ਵਾਸਤੇ ਮਹਾਨ ਸ਼ਸ਼ਤਰ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ : ਗੁਰੂ ਜੀ ਉਹ ਮਹਾਨ ਸ਼ਸ਼ਤਰ ਚੁਣਿਆ ਜਿਹੜਾ ਈਸ਼ਵਰ ਭਗਤੀ ਸੀ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਬਿਨਾਂ ਸਾਰੇ ਹਥਿਆਰ ਜਾਬਰ ਦੇ ਹਥਿਆਰ ਸਿੱਧ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਬੇਦੋਸਿਆਂ ਦਾ ਲਹੂ ਪੀਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਨਾਮ ਦੇ ਰਸੀਏ ਨੂੰ ਸ਼ਸ਼ਤਰ ਵਰਤਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ ਅੱਵਲ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ ਜੇ ਪਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਵਾਰ ਉਸ ਵੇਲੇ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਦ ਸਾਰੇ ਹੀਲੇ ਬਹਾਨੇ ਅਸਫਲ ਹੋ ਜਾਣ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸਭ ਪਰੋਗਰਾਮਾਂ ਨੂੰ ਨੇਪਰੇ ਚਾੜਨੇ ਹਿੱਤ ਆਪ ਭਜਨ ਬੰਦਗੀ ਕਰਦੇ ਤੇ ਦੂਸਰਿਆਂ ਤੋਂ ਵੀ ਕਰਾਉਂਦੇ।

ਆਪ ਕਈ ਵੇਰੀ ਸਾਰੀ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਭਜਨ ਕਰਦੇ ਤੇ ਜਦ ਅਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਇਸ਼ਨਾਨ ਪਾਨ ਕਰ ਕੀਰਤਨ ਸੁਣਦੇ ਤੇ ਦੂਸਰੇ ਮਾਈਆਂ ਭਾਈਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਦੇ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਿਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ੨੨ ਮਾਲਾ ਪੱਕੀਆਂ ਭਾਵ ੨੪ ਘੰਟਿਆਂ ਵਿਚ ੨੫੬੬੦੮ ਵੇਰ ਜਾਪ ਜਪਦੇ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਡੇਰੇ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਵੀ ਕਰਦੇ। ਸੰਗਤਾਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖੀ ਰੂਹ ਤੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤੀ ਦੇ ਜਜ਼ਬੇ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਾਂ ਰਖਣ ਖਾਤਰ ਡੀ. ਸੀ. ਲੁਧਿਆਂਣਾ ਪਾਸੋਂ ਛੁੱਟੀ ਲੈ ਪਿੰਡਾਂ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕਰਦੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਦਲਾਸਾ ਦੇਂਦੇ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਤੇ ਸ਼ਬਦ ਕੀਰਤਨ ਨਾਲ ਜੋੜਦੇ। ਇਹੋ ਕਾਰਨ ਸੀ ਕਿ ਕੂਕੇ ਬਗਾਨੀ ਪੈਲੀ ਦਾ ਲਗੂਣਾ ਸਾਗ ਵੀ ਨਹੀਂ ਚਾੜ੍ਹਦੇ ਸਨ। ਤੇ ਆਪਣੇ ਵੱਛੇ ਕਟੂਆਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਛਿੱਕੇ ਚਾੜ ਘਰੀਂ ਲਿਆਂਦੇ ਸਨ ਕਿ ਉਹ ਬਗਾਨੀ ਪੈਲੀ ਦਾ ਪੱਠਾ ਨਾ ਖਾ ਲੈਣ।

ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਲੰਗਰ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ਬੂਆਂ ਕਾਬਲ ਕੰਧਾਰ ਤੱਕ ਫੈਲ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਸਫਲਤਾ ਦਾ ਸਿਹਰਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਮਹਿਲ ਮਾਤਾ ਜੀਵਨ ਕੌਰ ਦੇ ਸਿਰ ਹੈ, ਜਿਹੜੇ ਇਸ ਦਰ ਤੇ ਆਏ ਹਰ ਭੇਖ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦੇ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ, ਦੁੱਧ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਦੁੱਧ, ਬਾਦਾਮ ਗੁੜ ਤੇ ਰੁੱਤ ਰੁੱਤ ਅਨੁਸਾਰ ਲੀੜਾ ਕੱਪੜਾ ਮਿਲਦਾ ਸੀ। ਐਸ.ਪੀ. ਵਾਰਬਟਨ ਕਈ ਵਾਰ ਭੇਸ ਬਦਲ ਰਾਤ ਸਮੇਂ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਆਉਂਦਾ ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਮੰਗਦਾ, ਜਿਹੜਾ ਉਸ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਮਿਲਦਾ।

ਬਾਗੜ ਵਿਚ ੧੮੯੯ ਨੂੰ ਕਾਲ ਪੈ ਗਿਆ ਤਾਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਬਾਗੜੀਆਂ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਆ ਡੇਰਾ ਲਾਇਆ। ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਪੰਗਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਛਕਾਂਦੇ ਜਦ ਬਾਗੜ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਵਰਸ਼ਾ ਹੋਈ ਤਾਂ ਇਹ ਲੋਕ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜੇ। ਸਰਕਾਰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਕਾਲ ਨੇ ਪੀੜਤਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖਦਿਆਂ ਕੂਕਿਆਂ ਨੂੰ ਵੱਸ ਕਰਨ ਹਿੱਤ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਸੇਵਾ 'ਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋ ਡੀ.ਸੀ. ਰਾਹੀਂ ਕੋਈ ਸੌ ਮੁਰੱਬੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਲੰਗਰ ਖਾਤਰ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ। ਪਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਹਕੂਮਤ ਦੀ ਇਸ ਚਾਲ ਨੂੰ ਸਮਝਾਇਆ ਕਿ ਲੰਗਰ ਮੁਰੱਬਿਆਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਚਲਦੇ। ਇਸਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਚਲਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਜਾਗੀਰ ਲੈ ਮੈਂ ਇਹ ਸਿੱਧ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹੋ। ਦੇਸ਼ ਸਾਡਾ ਹੈ ਤੇ ਅਸੀਂ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਾਰਸ ਹਾਂ।

੧੧ਵਾਂ ਵਾਰਸ਼ਿਕ ਸੰਗੀਤ ਸੰਮੇਲਨ ੪ ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ

ਸੰਗੀਤ ਕਲਾ ਮੰਚ ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਡਾ: ਜੋਗਿੰਦਰ ਬਾਵਰਾ ਸੂਚਨਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ੧੧ਵਾਂ ਸਾਲਾਨਾ ਸੰਗੀਤ ਸੰਮੇਲਨ ੪ ਅਕਤੂਬਰ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਲਾਇਨਜ਼ ਭਵਨ ਲਾਜਪਤ ਨਗਰ ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਹਾਲ ਵਿਚ ਸਵੇਰੇ ਸਾਢੇ ਨੌਂ ਵਜੇ ਤੋਂ ੧.੩੦ ਦੁਪਹਿਰ ਤਕ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਵਿਚ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਡਾ: ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੈਂਤਲ (ਗਾਇਨ), ਸ੍ਰੀ ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ (ਦਿਲਰੁਬਾ), ਕੁਮਾਰੀ ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਕੌਰ (ਗਾਇਨ), ਸ੍ਰੀ ਮਨੂ ਸੀਨ (ਸਿਤਾਰ), ਪ੍ਰੋ: ਜੋਗਿੰਦਰ ਬਾਵਰਾ (ਗਾਇਨ), ਪ੍ਰੋ: ਹਰੀਦੇਵ (ਗਾਇਨ), ਪ੍ਰੋ: ਜਗਜੀਤ ਵਾਲੀਆ (ਗਾਇਨ), ਸ੍ਰੀ ਕਾਲੇ ਰਾਮ (ਤਬਲਾ), ਪੰ: ਰਮਾਕਾਂਤ (ਤਬਲਾ) ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਜਗਮੋਹਨ ਸਹਿਗਲ (ਸਿਤਾਰ) ਅਤੇ ਕੁਛ ਹੋਰ ਕਲਾਕਾਰ ਭਾਗ ਲੈਣਗੇ। ਸ੍ਰ: ਜੀ.ਐਸ. ਸਿਧੂ ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਜਲੰਧਰ ਮੁਖ ਮਹਿਮਾਨ ਵਜੋਂ ਪਧਾਰਨਗੇ। ਦਾਖਲਾ ਫ਼ਰੀ ਹੋਵੇਗਾ।

ਕੱਲ੍ਹ ਤੇ ਅੱਜ

(ਨਿਰਵੈਰ ਸਿੰਘ ਅਰਸ਼ੀ, ੨੫-ਪ੍ਰੀਤਮ ਰੋਡ, ਡੇਹਰਾਦੂਨ)

ਗਊ-ਗਰੀਬ ਦੀ ਰਖਿਆ ਖਾਤਰ, ਤੂੰ ਸੈਂ ਰੱਤ ਵਗਾਂਦਾ।
ਆਪਣੇ ਤੇ ਬੇਗਾਨੇ ਸਭ ਦੇ, ਜ਼ਖ਼ਮੀਂ ਮਲ੍ਹਮ ਲਗਾਂਦਾ।
ਜਿਸ ਰਾਹੋਂ ਤੂੰ ਗਜਰੇਂ, ਹੈਸਨ ਲੋਕ ਸਲਾਮਾਂ ਕਰਦੇ।
ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਰਾਠ ਤੇਰੇ ਦਰ, ਵੇਖੇ ਪਾਣੀ ਭਰਦੇ।
ਅਬਦਾਲੀ ਤੇ ਬੀ. ਟੀ., ਡਾਇਰ, ਸਿਦਕ ਤੇਰਾ ਅਜ਼ਮਾਇਆ।
ਪਰ ਕੁਰਬਾਨ ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਿੰਘਾ, ਤੂੰ ਨਾ ਗਿਆ ਡੋਲਾਇਆ।
ਇੰਜਣ ਤੂੰ ਛਾਤੀ ਤੇ ਡੱਕੇ, ਬੰਨ੍ਹ ਸ਼ਹੀਦੀ ਗਾਨੇ।
ਸਬਰ ਤੇਰੇ ਦੀਆਂ ਧੁੰਮਾਂ ਪਈਆਂ, ਲਿਖੇ ਗਏ ਅਫ਼ਸਾਨੇ।
ਜੰਗਾਂ ਯੁੱਧਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਵੀ ਨਾ, ਪਏ ਇਰਾਦੇ ਮੱਠੇ।
ਨਾ ਤੂੰ ਮਾਰੇ ਬੇਕਸੂਰੇ, ਜਾਂ ਜੋ ਰਣ ਚੋਂ ਨੱਠੇ।
ਨਾ ਤੂੰ ਭੈ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਖਾਧਾ, ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਡਰਾਇਆ।
ਪਾਵਨ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਅਸਲੀ ਮਰਮ ਤੂੰ ਹੀ ਹੈ ਸੀ ਪਾਇਆ।
ਤੂੰ ਸਭਨਾ ਦਾ ਭਲਾ ਮੰਗਿਆ, ਸਭ ਮਤਭੇਦ ਭੁਲਾ ਕੇ।
ਸੱਚ-ਇਨਸਾਫ਼ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ, ਤੂੰ ਨਿੱਤਰਿਉਂ ਠੋਕ ਵਜਾ ਕੇ।
ਇੱਜੜਾਂ ਵਾਂਗ ਧਕੇਂਦੀਆਂ ਜਾਵਣ, ਦੇਸ ਤੇਰੇ ਦੀਆਂ ਨਾਰਾਂ।
ਟਕੇ ਟਕੇ ਜੋ ਵਿਕਣੀਆਂ ਹੈਸਨ, ਵਿਚ ਗਜ਼ਨੀ ਬਾਜ਼ਾਰਾਂ।
ਤੂੰ ਜ਼ਾਲਮ ਨਾਲ ਟੱਕਰ ਲੀਤੀ, ਅਬਲਾਵਾਂ ਛੁਡਵਾਈਆਂ।
ਪਰਉਪਕਾਰ ਦਾ ਵੇਖੋ ਆਲਮ, ਘਰੋ ਘਰੀ ਭਿਜਵਾਈਆਂ।
ਦੇਸ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ, ਆਨ ਸ਼ਾਨ ਲਈ, ਤੇਰੀ ਧੰਨ ਕੁਰਬਾਨੀ।
ਸਿਦਕ, ਸਿਰੜ ਤੇ ਸੂਰਮਗਤੀ ਵਿਚ, ਕੋਈ ਨਾ ਤੇਰਾ ਸਾਨੀ।
ਪਰ ਅਫਸੋਸ ਕਿ ਵਹਿਣ ਹਵਾ ਦਾ, ਅੱਜ ਕੁਝ ਉਲਟਾ ਹੋਇਆ।
ਇੰਜ ਜਾਪੇ ਜਿਉਂ ਸੂਰਜ ਨੂੰ, ਕੋਈ ਗ੍ਰਹਿਣ ਹੈ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ।
ਤੇਰੀ ਇੱਜ਼ਤ ਅਤੇ ਆਬਰੂ, ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਵਿਚ ਰੁੱਲੇ।
ਕੌਡੀਆਂ ਤੋਂ ਵੀ ਹੀਣੇ ਹੋ ਗਏ, ਹੀਰੇ ਅੱਜ ਅਣਮੁੱਲੇ।
ਜਿਸ ਆਜ਼ਾਦੀ ਖਾਤਰ ਤੂੰ, ਜਿੰਦ ਜਾਨ ਸੀ ਘੋਲ ਘੁਮਾਈ।
ਉਸੇ ਵਤਨ ਪਿਆਰੇ ਤੇ ਅੱਜ ਘਟਾ ਕਹਿਰ ਦੀ ਛਾਈ।
ਖਵਰੇ ਕਿਸ ਨੇ ਤਾਰ ਹਿਲਾਈ, ਕਿਸ ਉਲਝਾਈ ਤਾਣੀ।
ਕੜਵਾਹਟਾਂ ਜੋ ਵੰਡਣ ਲੱਗਾ, ਪੰਜ ਦਰਿਆ ਦਾ ਪਾਣੀ।

ਜੁਗਾਂ ਜੁਗਾਂ ਦੀ ਪਾਕ ਮੁਹੱਬਤ, ਹੋ ਰਹੀਂ ਛਾਈਂ ਮਾਈਂ।
ਲਾਲ ਹਨੇ੍ਰੀ ਝੁੱਲਣ ਲੱਗੀ, ਨਗਰੀਂ ਅਤੇ ਗਿਰਾਈਂ।
ਉਡ ਗਏ ਸਭ ਲੁੱਡੀਆਂ ਹਾਸੇ, ਸੁਪਨੇ ਗਏ ਸਿਰਾਪੇ।
ਸੁਹਣਾ ਫੁੱਲ ਪੰਜਾਬ ਦਾ, ਪੱਤੀ ਪੱਤੀ ਹੁੰਦਾ ਜਾਪੇ।
ਤਿੜ ਤਿੜ ਕਰਕੇ ਗਿਰਦੇ ਜਾਪਣ, ਉਚੇ ਮਹਿਲ ਮੁਨਾਰੇ।
ਕੱਚੀ ਢਿਗ ਜਿਉਂ ਕਿਰਦੇ ਜਾਪਣ, ਅੱਜ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਿਨਾਰੇ।
ਹੈ ਹੈ ਕਰਦੀ ਪਈ ਲੋਕਾਈ, ਮਾਨਵਤਾ ਕੁਰਲਾਵੇ।
ਦਿਲ ਦੇ ਦਰਦ ਵੰਡਾਵਣ ਵਾਲਾ, ਕੋਈ ਨਾ ਨਜ਼ਰੀਂ ਆਵੇ।
ਕੈਸੇ ਚੰਦਰੇ ਦਿਨ ਆਏ ਨੇ, ਕੈਸਾ ਆਇਆ ਜ਼ਮਾਨਾ।
ਭੰਗ ਦੇ ਭਾੜੇ ਭੁੱਜ ਰਹੀਆਂ ਨੇ, ਨਿੱਤ ਬੇਦੋਸੀਆਂ ਜਾਨਾਂ।
ਕਿਸੇ ਮਾਂ ਦੀ ਅੱਖ ਦਾ ਤਾਰਾ, ਅੱਖਾਂ ਸਾਹਵੇਂ ਟੁੱਟਿਆ।
ਕਿਸੇ ਭੈਣ ਦਾ ਵੀਰ ਪਿਆਰਾ, ਸੁਹਾਗ ਕਿਸੇ ਦਾ ਲੁਟਿਆ।
ਮਾਪਿਆਂ ਬਾਝੋਂ ਪੁੱਤਰ ਕਿਧਰੇ, ਰੁਲਦੇ ਵਾਂਗ ਯਤੀਮਾਂ।
ਉਮਰਾ ਭਰ ਦੇ ਝੋਰੇ ਲਗੇ, ਦਾਰੂ ਨਹੀਂ ਹਕੀਮਾਂ।
ਸੱਚ ਧਰਮ ਰਹਿ ਗਿਆ ਕਿਨਾਰੇ, ਕੂੜ ਹਨੇ੍ਰਾ ਛਾਇਆ।
ਏਤੇ ਕਹਿਰ ਵੇਖ ਕੇ ਸਿੰਘਾ ! ਤੈਂ ਕੀ ਦਰਦ ਨਾ ਆਇਆ ?
ਸਿੰਘਾ ! ਤੇਰੇ ਨਾਵੇਂ ਸਤਿਗੁਰ, ਧਰਮ ਲਈ ਆਪਾ ਲਾਇਆ।
ਕਲਗੀਧਰ ਸਰਬੰਸ ਵਾਰਿਆ, ਮੱਥੇ ਵੱਟ ਨਾ ਪਾਇਆ।
ਸਿੱਖੀ ਖੰਡੇਧਾਰ ਦਾ ਮਾਰਗ, ਧਰਮ ਲਈ ਮਰਨਾ ਦੱਸੇ।
ਹਰ ਔਕੜ ਤੇ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਤਾਈਂ, ਹੱਸ ਹੱਸ ਜਰਨਾ ਦੱਸੇ।
ਖਾਲਸਾ ਤਾਂ ਹੈ ਫੌਜ ਅਕਾਲੀ, ਜ਼ੁਲਮਤ ਨੂੰ ਵੰਗਾਰੇ।
ਬਾਲ, ਬਿਰਧ, ਬੇਦੋਸੇ ਤਾਈਂ, ਸੁਪਨੇ ਵਿਚ ਨਾ ਮਾਰੇ।
ਖਾਲਸਾ ਭਰਮ-ਭੇਖ ਤੋਂ ਨਿਆਰਾ, ਸੱਚਾ ਸੁਚਾ ਹਿਰਦਾ।
ਹਾਂ, ਮਾਨਵਤਾ ਦਾ ਖੂਨ ਜੋ ਕਰਦੇ, ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭਿੜਦਾ।
ਨਾ ਇਸ ਰਾਜ ਭਾਗ ਦੀ ਇੱਛਾ, ਨਾ ਕੋਈ ਝੂਠੇ ਦਾਹਵੇ।
ਮਾਨਵਤਾ ਦਾ ਮੀਤ ਖਾਲਸਾ, ਭਲਾ ਸਭਸ ਦਾ ਚਾਹਵੇ।
ਅਰਸ਼ੀ ਪ੍ਰੀਤਮ ! ਮਿਹਰ ਉਪਾਵਹੁ, ਜਗਤ ਜਲੰਦਾ ਠਾਰੋ।
ਆਪੋ ਵਿਚਲਾ ਵੈਰ ਤੇ ਕੀਨਾ, ਮੂਲੋਂ ਮੁਢੋਂ ਸਾੜੋ।
ਮਾਰੋ ਕੁਮਤਿ, ਬਿਮਲ ਮੱਤ ਬਖਸ਼ੋ, ਵਾਲੀ-ਦੋ-ਜਹਾਨਾਂ।
ਨਾ ਕੋਈ ਵੈਰੀ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦਿੱਸੇ, ਨਾ ਦਿੱਸੇ ਬੇਗਾਨਾ।
ਜਾਤੀਵਾਦ ਤੇ ਵੱਖਵਾਦ ਦੇ, ਬੋਲ ਕੋਈ ਨਾ ਬੋਲੇ।
ਜਿਥੇ ਇਕ ਦਾ ਵਗੇ ਪਸੀਨਾ, ਖੂਨ ਦੂਸਰਾ ਡੋਹਲੇ।
ਗੀਤਾ, ਗ੍ਰੰਥ, ਕੁਰਾਨ ਦੀ ਸਿਖਿਆ, ਕੁੱਲ ਮਨੁੱਖਤਾ ਧਾਰੇ।
ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਬੰਦੇ ਸਭ ਲੱਗਣ, ਜੀ ਜਾਨ ਤੋਂ ਪਿਆਰੇ।
ਨਫ਼ਰਤ, ਗਫ਼ਲਤ, ਮਾਰੋ ਮਾਰੀ, ਆਪੋ ਧਾਪੀ ਨੱਸੇ।
ਸਾਰੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਮਾਲਕਾ ਤੇਰੀ, ਸਦ ਸੁਖਾਂ ਥੀਂ ਵਸੇ।

ਬੀਤੇ ਦੀਆਂ ਪੈੜਾਂ

—ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਕਵੀ

(ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਵਰਿਆਮ ਦਾ ਸਤੰਬਰ ੧੯੮੭ ਅੰਕ ਦੇਖੋ)

੧੫ ਅਕਤੂਬਰ ੧੯੭੮, ਐਤਵਾਰ
ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ



ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ

ਬਾਜਪਾਈ ਦੀ ਸਹੀ ਗੱਲ

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਪਰਸੋਂ ਕਮਾਨੀ ਆਡੀਟੋਰੀਅਮ ਵਿਚ ਹੋਈ ਸ੍ਰੀ ਅਟਲ ਬਿਹਾਰੀ ਬਾਜਪਾਈ ਦੀ ਮਿਲਣੀ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣਾਈ : ਜਦੋਂ ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬਾਜਪਾਈ ਨਾਲ ਉਸਤਾਦ ਸਲਾਮਤਅਲੀਖਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ,ਸਾਡੀ ਸੰਗੀਤ ਕਾਨਫਰੰਸ ਤੇ ਆਉਣ ਲਈ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਲੋਂ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਾ ਮਿਲਣ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਚਲਾਈ ਤਾਂ ਬਾਜਪਾਈ ਜੀ ਨੇ 'ਕੋਸ਼ਸ਼ ਕਰੀ ਚਲਣ' ਲਈ ਆਖਿਆ। ਮੈਂ ਕੋਲੋਂ ਹਸਦੇ ਹਸਦੇ ਕਹਿ ਦਿਤਾ, ਕੋਸ਼ਸ਼ ਕਰੀ ਜਾਈਏ ਤਾਂ ਹਕੂਮਤ ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਹੀ ਲਈ ਦਾ ਹੈ। ਬਾਜਪਾਈ ਜੀ ਨੇ ਸਹੀ ਉਤਰ ਦਿਤਾ ਕਿ ਬਿਨਾ ਲੱਗ ਲਬੇੜ ਤੋਂ ਹਕੂਮਤ ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਤਾਂ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ ਪਰ ਅਜੇ ਸੰਭਾਲਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਰਿਹਾ।

ਤਰਬ-ਤਬਲਾ

੮ ਵਜ ਚੁਕੇ ਸਨ ਰਾਤ ਦੇ। ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰੀ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਨਵਾਂ ਮੜ੍ਹਿਆ ਦਿਲ ਰੁਬਾ ਸੁਰ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ : ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਮੇਰਾ ਦਿਲਰੁਬਾ ਛੇਤੀ ਸੁਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਮੈਂ ਹੀ ਇਸ ਨੂੰ ਛੇਤੀ ਸੁਰ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ। ਤਿੰਨ ਮਿੰਟ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅੰਦਰ ਨਵਾਂ ਮੜ੍ਹਿਆ ਸਾਜ਼ ਸੁਰ ਹੋ ਕੇ ਤਿਆਰ ਸੀ। ਬਸ ਫਿਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਤਰਬਾਂ ਨਾਲ ਕਲੋਲ ਕਰਨ ਲਗੇ ਤੇ ਤਬਲੇ ਨਾਲ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਲੈਅ-ਤਾਰ ਦੇ ਏਨੇ ਧਨੀ ਹਨ ਕਿ ਜਿਥੋਂ ਚਾਹੁਣ ਤੇ ਜਦੋਂ ਚਾਹੁਣ ਤਿਹਾਈਆਂ ਲਗਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ ਸੰਗੀਤ ਨੇ ਐਸੀ ਰੰਗਤ ਚਾੜ੍ਹ ਵਿਖਾਈ ਹੈ ਕਿ ਜਿਥੇ ਮਲਵਈ ਜੱਟਾਂ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਹਜ਼ੂਰੀ ਸੇਵਕ ਸੰਤ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੂਰਬਾ, ਜੋ ਰਾਗ-ਬੇਰਾਗ ਬਾਰੇ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਾਰ ਲਈ ਪੱਟਿਆਂ ਤੇ ਉਂਗਲੀਆਂ ਟਿਕਾਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ ਤੇ ਸਮ ਤੇ ਆਕੇ ਦੱਸ ਦੇਵੇਗਾ ਏਨੀਆਂ ਮਾਤ੍ਰਾ ਦਾ ਤਾਲ ਹੈ। ਉਸ ਦਿਨ ਸੱਤ ਮਾਤਰਾਂ ਦੇ ਤਾਲ ਨੂੰ ਠੀਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੱਜ ਕਰਕੇ ਪੂਰਬੇ ਨੇ ਹੈਰਾਨ ਕਰ ਦਿਤਾ ਸੀ।

ਵਰਲਡ ਇਟਰਨਲ ਪੀਸ ਕਾਨਫਰੰਸ

ਜਦੋਂ ਕੰਨਾਂ ਵਿਚਦੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੁਆਰਾ ਤਰਬ ਸੰਗੀਤ ਦੀਆਂ ਧੁਨਾਂ ਹਿਰਦਿਆਂ ਵਿਚ ਉਤਰ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਓਦੋਂ ਸੇਠ ਤਰਲੋਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਥਾਈਲੈਂਡ ਦੇ ਇਕ ਧਾਰਮਿਕ ਵਿਅਕਤੀ ਡਾ: ਸੁਚਾਟ ਕੋਸੋਲਕਿਟੀ ਵਾਂਗ ਦੇ ਛਪਵਾਏ ਹੋਏ ਅਤੀ ਸੁੰਦਰ ਸੋਵੀਨਰ ਵੰਡੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਨਾਮ ਹੈ "ਵਰਲਡ ਇਟਰਨਲ ਪੀਸ ਕਾਨਫਰੰਸ", (ਵਿਸ਼ਵ ਸਦੀਵੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਸਮੇਲਨ)! ਇਹ ਰੰਗੀਨ ਅਤੇ ਸੁੰਦਰ ਤਸਵੀਰਾਂ ਨਾਲ ਸੁਸਜਿਤ ਅਨੁਪਮ ਕਿਰਤ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਬਾਰੇ ਲਿਖਦਿਆਂ ਉਸ ਕਿਹਾ ਹੈ ਇਹ "ਡਿਸਟਿੰਗਵਿਸ਼ ਐਡਵਾਈਜ਼ਰ" ਹਨ ਅਰਥਾਤ ਵਸ਼ਿਸ਼ਟ ਸਲਾਹਕਾਰ! ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਇਸਦੀ ਜਥੇਬੰਦਕ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਸਨਮਾਨਤ ਹਨ।

੪੪ ਸਫਿਆਂ ਦੀ ਇਸ ਤ੍ਰੈ ਰੰਗੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਵਾਲੀ ਪੁਸਤਕਾਂ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ੫ ਫੋਟੋ ਹਨ

ਜਿਨਾਂ ਵਿਚ ਡਾ: ਸੁਚਾਟ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਮਿਲਣੀ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਹਨ। ਸੇਠ ਤ੍ਰਲੋਕ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਇਕ ਹੋਰ ਨਾਮਧਾਰੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਵੀ ਦੋ ਫੋਟੋ ਹਨ।

੮-੨੦ ਸ਼ਾਮੀਂ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਦਿਲਰੁਬਾ ਛੱਡ ਏਥੇ ਬਚਿਆਂ ਨੂੰ ਡਾਕਟਰ ਸੁਚਾਟ ਦੇ ਸਾਰੇ ਉੱਦਮ ਦੀ ਵੇਰਵੇ ਸਹਿਤ ਗਾਥਾ ਸੁਣਾਈ, ਜਿਹੜਾ ਥਾਈਲੈਂਡ ਦੇ ਸ਼ਾਹੀ ਪਰਵਾਰ ਚੋਂ ਜਨਮ ਲੈ, ਭਜਨ ਭਗਤੀ ਨਾਲ ਵਾਬਸਤਾ ਹੋ, ਇਕ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ, ਵਖ ਵਖ ਪੱਧਰ ਦੀਆਂ ਉਚ ਹਸਤੀਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ, ਮਿੱਤਰ ਬਣਾਂਦਾ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਚ ਸਦੀਵੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦਾ ਜੁਗ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਬੜੀ ਲਗਨ ਨਾਲ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਕਲ੍ਹ ਸਵੇਰੇ ਅਸੀਂ ਕੁਛ ਲੋਕ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਤਾਬਿਆ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੀ ਇਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਵਾਸਤੇ ਥਾਈਲੈਂਡ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਡਾ: ਸੁਚਾਟ ਬੈਂਕੋਕ ਤੋਂ ੧੦੦ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਹਟਵਾਂ, ਇਕ ਪਹਾੜੀ ਦੀ ਗੋਦ ਵਿਚ ਇਕ ਵੈਜੀਟੇਰੀਅਨ ਕਾਲੋਨੀ ਅਰਥਾਤ ਸ਼ਾਕਾਹਾਰੀ ਵਸੇਬਾ ਉਸਾਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਦਸਿਆ :

ਡਾ: ਸੁਚਾਟ ਨੇ ਸਾਨੂੰ (ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਨੂੰ) ਵੀ ਜ਼ੋਰ ਦਿਤਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸ ਵੈਜੀਟੇਰੀਅਨ ਕਾਲੋਨੀ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਜਗਹ ਬਣਾਈਏ।

ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਉਸਤਾਦੀ

ਏਥੇ ਬੈਠਿਆਂ ਹੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਸਿਤਾਰ (ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਾਥੀ) ਨੂੰ ਆਗਿਆ ਕੀਤੀ : ਮੈਂ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਠੁਮਰੀ ਗਾਇਕ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਨੂੰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ (ਤਬਲਾ) ਨਾਲ ਬੈਠਕੇ ਪੱਕੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਦੋ ਹਫਤੇ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਜਾਕੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਰਾਗ ਸਿਖਾਇਆ ਕਰੇ। ਤੀਜਾ ਹਫਤਾ ਮੰਡੀ (ਹਿਮਾਚਲ) ਵਿਚ ਲਗਾਏ ਤੇ ਚੌਥਾ ਹਫਤਾ ਨਿੱਜੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਰਹੇ। ਤੇਰੇ ਲਈ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਤੂੰ ਪਹਿਲਾ ਹਫਤਾ ਛੁਟੀ, ਦੂਜੇ ਦੋ ਹਫਤੇ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਚੌਥਾ ਹਫਤਾ ਮੰਡੀ (ਹਿ: ਪ੍ਰ:) ਵਿਚ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਰਾਗ ਸਿਖਾਇਆ ਕਰ।

ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ 'ਸਤਿ ਬਚਨ ਜੀ' ਆਖਿਆ।

ਪੱਤਰ ਪਾਠ

ਥੋੜੇ ਚਿਰ ਪਿਛੋਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਨਿਜੀ ਸਕੱਤਰ ਆਇਆ। ਹੱਥ ਜੋੜ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ : ਜੇ ਵਕਤ ਕੱਢ ਸਕੋ ਤਾਂ ਮੈਂ ਡਾਕ ਵਖਾ ਲਵਾਂ ?

"ਇਹ ਤਾਂ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਵਖਾ ਲੈਣੀ ਸੀ" ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ, "ਪਰ ਹੁਣ ਤੂੰ ਲੈ ਆਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਵੇਖਾਂਗਾ!" ਅਤੇ ਫਿਰ ਥੱਬਾ ਸਾਰੀਆਂ ਚਿੱਠੀਆਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਅਗੇ ਸਨਿਮਰ ਰਖ ਦਿਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਡਾਕ ਸੁਣਨ ਤੇ ਵੇਖਣ ਲਗੇ। ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ, ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਚਿੱਠੀਆਂ ਦਾ ਸੰਖੇਪ, ਜੁ ਇਕ ਛੋਟੀ ਕਾਪੀ ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਸੁਣਾਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਨੋਟ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੀ ਉਤਰ ਦੇਣਾ ਹੈ।

ਪੱਤਰ ਵੇਖਦਿਆਂ ਇਕ ਚਿੱਠੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਸਾਂਝੀ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਥਮ ਸਕੱਤਰ ਸ: ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਰਾਮਪੁਰ ਦੇ ਦਾਮਾਦ ਦੀ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਗੁਰੂ ਘਰ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਮ ਹੈ। ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਸੂਬਾ ਰੇਸ਼ਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਟੋਰਾਂਟੋ ਵਿਚ ਉਸਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਲੁਆ ਦਿਤੀ ਹੈ। ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ : ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਹੈ ਕਿ ਲੜਕੇ ਨੇ ਸਿੱਖੀ ਵਾਲਾ ਪਾਸ਼ਾ ਘੁੱਟ ਕੇ ਫੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਹ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਕਿ ਉਸਦੇ ਪਰਵਾਰ ਮੈਂਬਰ ਕਿਸੇ ਗਲਤ ਸੰਗਤ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਣ। ਇਸ ਤੋਂ ਹੋਰ ਵੀ ਚੰਗੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੀ ਆਸ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਪੰਜ ਮਿੰਟ ਵੀ ਨਹੀਂ

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਜਦੋਂ ਚਿੱਠੀਆਂ ਦੇ ਉਤਰ ਨੋਟ ਕਰਵਾ ਲਏ ਓਦੋਂ ਰਾਤ ਦੇ ੯ ਵਜ ਚੁਕੇ ਸਨ। ਉਠਕੇ ਅਪਣੇ ਆਰਾਮ ਕਮਰੇ ਨੂੰ ਤੁਰਨ ਲਗੇ ਤਾਂ ਗੈਲਰੀ ਤਕ ਪਹੁੰਚਦਿਆਂ ਸ: ਹੰਸਪਾਲ ਨੇ ਆਣ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ : ਪੰਜ ਮਿੰਟ ਦੀਨ ਦਿਆਲ। ਕੁਛ ਜ਼ਰੂਰੀ ਪੱਤਰਾਂ ਬਾਰੇ ਅਰਜ਼ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਬਚਨ ਕੀਤਾ : ਹੁਣ ਨਹੀਂ ਮਨ ਮੰਨਦਾ। ਇਹਨਾਂ ਪੰਜਾਂ ਮਿੰਟਾਂ ਵਿਚ ਮੈਂ ਇਕ ਮਿੰਟ ਵੀ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਸੁਣ ਸਕਣਾ। ਮੇਰਾ ਜੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਇਹ ਕਹਿਕੇ ਆਪ ਆਪਣੇ ਆਰਾਮ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਚਲੇ ਗਏ।

ਆਨੰਦ ਦੀ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ

ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਮਾਜ ਵਿਚੋਂ, ਕੋਈ ਦੋ ਧਿਰਾਂ ਮਿਲਕੇ ਘਰੇ ਹੀ ਫੇਰੇ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਉਂਤ ਬਣਾਈ ਫਿਰਦੀਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਅੱਧੀ ਦਰਜਨ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਸੰਤ ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਬਾਂਦਰਾਂ ਦੀ ਖੂਹੀ ਵਾਲਾ ਆਣ ਪਹੁੰਚਾ। ਉਹ ਆਨੰਦ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕੁਛ ਮੰਨ ਮਨੌਤੀ ਕਰਵਾਕੇ ਜਾ ਦਬਾਅ ਪਾਕੇ ਨਾਲ ਲਿਆਇਆ ਸੀ। ਹੁਣ ਇਹ ਸਾਰੇ ਸੱਜਣ ਸ: ਹੰਸਪਾਲ ਨੂੰ ਜਾ ਮਿਲੇ ਤੇ ਅੱਧਾ ਪੌਣਾ ਘੰਟਾ ਖਲੇ ਖਲੋਤੇ ਹੀ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰਾ ਕਰਦੇ ਰਹੇ।

ਮੈਂ ਤਾਂ ਕਾਫ਼ੀ ਰਾਤ ਗਈ ਜਾਣ, ਨੇੜੇ ਪਈਆਂ

ਕੁਰਸੀਆਂ ਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਊਂਘਣ ਲਗਾ। ਹੁਣ ਹੰਸਪਾਲ ਨੇ ਕਾਰਜ ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਨਾਲ ਤਿੰਨਾਂ ਧਿਰਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣਾ ਸੀ।

ਕੱਲ ਨੂੰ ਅਸਾਂ ਥਾਈਲੈਂਡ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਬੈਂਕੌਕ ਵਿਚ ਹੋਣਾ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਪੜਵਾਂ ਥਾਈਲੈਂਡ ਦੌਰਾ

੧੬ ਅਕਤੂਬਰ ੧੯੭੮, ਸੋਮਵਾਰ ਬੈਂਕੌਕ (ਥਾਈਲੈਂਡ)

ਪ੍ਰਸਥਾਨ

ਦਿੱਲੀਓਂ, ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਅਨੁਸਾਰ ਸਵੇਰੇ ੬.੧੫ ਵਜੇ ਬੈਂਕੌਕ ਵਾਸਤੇ ਵਿਮਾਨ ਚੱਲਣਾ ਸੀ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਇਹ ਪਿਛਲੇ ਸਫਰ ਵਿਚ ਹੀ ਡੇਢ ਘੰਟਾ ਲੇਟ ਹੋ ਗਿਆ। ਹੰਸਪਾਲ ਹੁਰਾਂ ਵਲ ਗਿਆਂ ਪਤਾ ਲਗਾ ਗੁਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ ਟ੍ਰੈਵਲਜ਼ ਵਲੋਂ ਫੋਨ ਆਇਆ ਹੈ : ਜਹਾਜ਼ ਦੋ ਘੰਟੇ ਲੇਟ ਚਲੇਗਾ।

ਅਸੀਂ ੧-੬ ਬੀ ਪੂਸਾ ਰੋਡ ਪੁਜੇ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਤਾਂ ਅਪਣੇ ਭਜਨ-ਪਾਠ ਵਿਚ ਮਗਨ ਸਨ। ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਕਾਫ਼ੀ ਇਕੱਤਰ ਹੋ ਚੁਕੀ ਸੀ। ਸੇਠ ਤ੍ਰਿਲੋਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਦੋ ਦਿਨ ਲੇਟ ਬੈਂਕੌਕ ਪੁਜਣਗੇ। ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਨੇ ਭਰਪੂਰ ਸਰਗਰਮੀ ਨਾਲ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਵਿਦਾਇਗੀ ਦਿਤੀ!

ਪਾਲਮ ਏਅਰ ਪੋਰਟ ਤੇ ਪਾਸਪੋਰਟ ਅਤੇ ਸਾਮਾਨ ਆਦਿ ਦੀ ਤੋਲ ਤੁਲਾਈ ਦੇ ਚੱਕਰ ਤਾਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ ਟ੍ਰੈਵਲਜ਼ ਅਤੇ ਸ: ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਨਚੰਦਾ ਨੇ ਮੁਕਾਏ। ਜਹਾਜ਼ ਦੇ ਕਪਤਾਨ ਨੇ ਆ ਕਾਹਲ ਪਾਈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਛੇਤੀ ਹੀ ਜਹਾਜ਼ ਵੱਲ ਜਾਈਏ। ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਚੈਕਿੰਗ, ਹਥਲੇ ਬੈਗਾਂ ਦੀ ਘੋਖਵੀਂ ਪੜਚੋਲ, ਹੱਥ ਫੇਰਵੀਂ ਨਿਜੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲੈਕੇ ਸਾਨੂੰ ਜਹਾਜ਼ ਤੇ ਜਾਣ ਲਈ ਵਿਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ : ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ, ਮਾਤਾ ਜੀ, ਸੰਤ ਪੂਰਬਾ, ਸ: ਮਨਚੰਦਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਕਵੀ।

ਜਰਮਨ ਦੇ 'ਲੁਫਥੰਸਾ' ਡੀ ਸੀ. ੧੦ ਵਿਚ ੮ ਵਜੇ ਜਾ ਸਵਾਰ ਹੋਏ। ਪੰਦਰਾਂ ਮਿੰਟ ਬਾਅਦ ਉਡਾਣ ਜਾਰੀ ਹੋ ਗਈ।

ਉਡਾਣ

ਲੁਫਥੰਸਾ ਏਅਰ ਲਾਈਨ (ਜਰਮਨੀ) ਦੇ ਮਕਡਾਨਲ ਡਗਲਸ ਡੀ.ਸੀ. ੧੦ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕਾਰਡ ਤੋਂ ਇਸ ਪਰਕਾਰ ਮਿਲੀ ਹੈ : ਜਹਾਜ਼ ਦੀ ਲੰਬਾਈ ੧੮੧ ਫੁਟ ੪ ਇੰਚ। ਖੰਭ ਖਿਲਾਰ (ਵਿੰਗ ਸਪੈਨ) ੧੬੫ ਫੁਟ ੩ ਇੰਚ। ਉਚਾਈ ੫੮ ਫੁਟ ੧ ਇੰਚ। ਕੈਬਨ ਦੀ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਚੁੜਾਈ ੧੯ ਫੁਟ। ਰਫਤਾਰ ੫੭੮ ਮੀਲ ਪ੍ਰਤੀ ਘੰਟਾ। ਉਡਾਣ ਦੀ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਚਾਈ ੪੨,੦੦੦ ਫੁਟ, ਕੁਲ ਸਵਾਰੀਆਂ ੨੪੦।

ਦਿੱਲੀਓਂ ਵਿਦਾ ਹੁੰਦਿਆਂ ਜਹਾਜ਼ ਦੀ ਉਡਾਣ ਨਾਲ ਧਰਤੀ ਉਤੇ ਵੱਸੀ ਦੁਨੀਆਂ ਛੋਟੀਓਂ ਛੋਟੀ ਹੁੰਦੀ ਗਈ। ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਉਠਾਣ ਤੇ ਜਾਕੇ ਹੇਠਲੇ ਨਦੀਆਂ ਨਾਲੇ ਵਲ ਖਾਂਦੀ ਸਪਣੀ ਵਰਗੇ ਦਿੱਸਣ ਲਗੇ। ਸ਼ਹਿਰ, ਸੜਕਾਂ, ਖੇਤਾਂ ਦਾ ਸਿਮਟਾਅ ਮਨਮੋਹਕ ਭਾਸਦਾ। ਦੂਰ ਦਿਸਹੱਦੇ ਤੇ ਚਿੱਟੇ ਬੱਦਲਾਂ ਦੇ ਕਿੰਗਰੇ ਸੁਨਹਿਰੀ ਭਾਅ ਨਾਲ ਚਮਕ ਰਹੇ ਸਨ। ਹਲਕੇ ਧੁੰਦ ਪਸਾਰ ਵਿਚ ਸਫੈਦ ਬੱਦਲਾਂ ਦੇ ਗੋਹੜੇ ਰੁਖਾਂ ਅਤੇ ਬੂਟਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਬਣਾਂਦੇ ਪਿਛੇ ਰਹੀ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਉਪਰ ਅਮੁੱਕਵੀਂ ਨੀਲੱਤਣ ਹੇਠਾਂ ਧਰਤੀ ਦਾ ਵੈਭਵ, ਸਭ ਕੁਝ ਅੱਖਾਂ ਅਤੇ ਮਨ ਨੂੰ ਆਨੰਦ ਬਖਸ਼ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਆਗਰਾ, ਬਨਾਰਸ ਅਤੇ ਕਲਕੱਤਾ ਆਦਿ ਨਗਰਾਂ ਉਤਦੀ ਉਡਾਣ ਸੀ। ਜਮਨਾ ਅਤੇ ਗੰਗਾ ਨਦੀਆਂ ਦਾ ਗੁਲਾਬੀ ਪਾਣੀ ਦੂਰੋਂ ਹੀ ਹਰਿਆਲੀ ਦਸ਼ਾ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਕਰਦਾ। ਅਗੇ ਚਲਕੇ, ਅਸਮਾਨ ਵਿਚ ਬਦਲਈ ਫੰਬੇ ਚੀਨੀ ਆਰਟਿਸਟਾਂ ਦੇ ਸੰਕੇਤਾਂ ਵਰਗੇ ਹੋ ਗਏ। ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਕੋਲ ਨਦੀਆਂ ਦੇ ਪਾਟ ਚੌੜੇ, ਭਰਪੂਰ ਪਾਣੀ ਵਾਲੇ, ਗੂਹੜੇ ਗੁਲਾਬੀ ਤੇ ਕਈ ਥਾਂ ਮਟਮੈਲੇ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਰੇ ਸਨ।

ਸਾਗਰ ਦਾ ਪਾਣੀ ਕੰਢਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਪੈਂਦੀਆਂ ਨਦੀਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਕਬੂਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਅਰਥਾਤ ਸਾਗਰ ਦਾ ਨੀਲਾ ਪਾਣੀ ਵੀ ਗੁਲਾਬੀ ਰੰਗਤ ਲੈ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਦੂਰੋਂ ਦਿਸਦੇ ਥੋੜੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਨੂੰ ਵੱਖ ਵੱਖ ਪਾਣੀਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ—ਲਾਲ, ਨੀਲਾ ਤੇ ਹਰਾ ਪਾਣੀ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਫਸਟ ਕਲਾਸ ਵਿਚੋਂ ਉਠਕੇ ਇਕ ਵਾਰ ਮੇਰੀ ਤੇ ਪੂਰਬਾ ਦੀ ਸੁਧ ਲੈਣ ਆਏ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੂਜਿਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਅਪਣੀ ਪਹੁੰਚ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਬੇਧਿਆਨਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਸੁਭਾਵਕ ਹੀ ਅਜਿਹੇ ਸਮੇਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਮਨ ਮਾਣ-ਮਾਣ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਥਾਈਲੈਂਡ ਪਹੁੰਚ

੨੯੧੭ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦਾ ਸਫਰ ਸਾਡੇ ਜਹਾਜ਼ ਨੇ ੩-੧/੨ ਘੰਟੇ ਵਿਚ ਖ਼ਤਮ ਕੀਤਾ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਥਾਈਲੈਂਡ ਦੀ ਧਰਤੀ ਤੇ, ਬੈਂਕਕ ਦੀ ਏਅਰ ਪੋਰਟ ਡਾਨਮੌਂਗ ਤੇ ਉਤਰੇ, ਓਥੋਂ ਦੀਆਂ ਘੜੀਆਂ ਦੁਪਹਿਰ ਦਾ ੧.੨੦ ਦੱਸ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਥਾਈਲੈਂਡ ਦਾ ਵਕਤ ਭਾਰਤ ਨਾਲੋਂ ਡੇਢ ਘੰਟਾ ਅੱਗੇ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਏਥੇ ਸੂਰਜ ਸਾਥੋਂ ਅਗਾਊਂ

ਥਾਈਲੈਂਡ ਦੀ ਧਰਤੀ ਪਾਣੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਕੋਪ ਅਧੀਨ ਸੀ । ਖੇਤ, ਸੜਕਾਂ ਜਿਥੋਂ ਤਕ ਨਜ਼ਰ ਜਾਂਦੀ ਜਲ ਮਗਨ ਮੀਂਹ ਜਾਂ ਸਮੁੰਦਰੀ ਚੜ੍ਹਾਅ ਨਾਲ ਥਾਈ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਧਰਤੀ ਜਿਵੇਂ ਡੋਲਦੀ-ਡੋਲਦੀ ਹੋਵੇ ।

ਏਅਰ ਪੋਰਟ ਤੇ

ਮੈਨੂੰ ਏਥੇ ਪਹਿਲੀ ਫੇਰੀ ਮਾਰਿਆਂ ੬ ਸਾਲ ਹੋ ਚੁਕੇ ਸਨ । ਓਦੋਂ ਬੈਂਕੌਕ ਦਾ ਹਵਾਈ ਅੱਡਾ ਨਵੀਨੀ-ਕਰਣ ਵਲ ਵਧ ਰਿਹਾ ਸੀ । ਓਦੋਂ ਮੇਰੇ ਤੇ ਏਅਰ ਪੋਰਟ ਦਾ ਕੋਈ ਚੰਗਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਿਆ । ਅੱਜ ਤਾਂ ਇਹ ਹਵਾਈ ਪੱਤਣ—ਏਅਰਪੋਰਟ—ਅਤੀ ਆਧੁਨਿਕ ਲਗਦਾ ਸੀ । ਖੁਲ੍ਹਾ ਚੌੜਾ ਕਸਟਮ ਹਾਲ, ਜਹਾਜ਼ੋਂ ਉਤਰਦੀਆਂ ਸਵਾਰੀਆਂ ਲਈ ਕਸਟਮ ਹਾਲ ਨੂੰ ਬੰਦ-ਗਲੀਆਂ, ਰਾਡਾਰ ਸਿਸਟਮ, ਸਭ ਕੁਝ ਨਵਾਂ ਨਵਾਂ ਅਤੇ ਅਜੋਕੀ ਟਕਨੀਕ ਦਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਮਾ ।

ਇਕ ਇਸਤਰੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਨੇ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ ਤੇ ਉਹ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਓਥੇ ਲੈ ਗਈ ਜਿਥੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਥਾਈਲੈਂਡ ਨਿਵਾਸੀ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੁਆਗਤ ਸਤਿਕਾਰ ਲਈ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ।

ਸੰਤ ਪੂਰਬਾ, ਮਨਚੰਦਾ ਅਤੇ ਮੈਂ ਜਹਾਜ਼ੋਂ ਉਤਰੇ ਸਾਮਾਨ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਤੇ ਲਦਵਾਈ ਲਈ ਲੱਗੇਜ ਬੈਲਟਾਂ ਵਲ ਹੋ ਗਏ ।

ਜਦੋਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਕਸਟਮ ਹਾਲ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆਏ ਸੰਤ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਮਨਚੰਦਾ ਸਾਨੂੰ ਉਡੀਕ ਰਹੇ ਸਨ । ਸਵਰਗਵਾਸੀ ਮਿੱਤਰ ਸੇਠ ਸੁਹੇਲ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸਪੁਤਰ ਸੇਠ ਬਹਾਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਯੂਨੀਕੋ ਵਾਲੇ ਸ: ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਲੜਕਾ ਸ: ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਡੀ ਅਗਵਾਨੀ ਅਤੇ ਸਾਮਾਨ ਸੰਭਾਲਣ ਲਈ ਗੱਡੀਆਂ ਲੈਕੇ ਆਏ ਹੋਏ ਸਨ ।

ਮੈਂ ਸੇਠ ਬਹਾਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕਾਰ ਵਿਚ ਸਾਂ । ਪਿਛਲੀ ਸੀਟ ਤੇ ਦੋਵੇਂ ਮਨਚੰਦੇ ਸਨ, ਇਕ ਭਾਰਤੀ ਇਕ ਬੈਂਕੌਕੀ । ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਸੁਆਗਤ ਬਾਰੇ ਬੈਂਕੌਕ ਦੇ ਮਨਚੰਦਾ ਜੀ ਨੇ ਇੰਜ ਦਸਿਆ ।

ਸੁਆਗਤ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ

ਡਾ: ਸੁਚਾਟ ਕੋਸੋਲਕਿਟੀਵਾਂਗ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਅਤੇ ਆਗ੍ਰਹਿ ਪੂਰਣ ਨਿਮੰਤਰਣ ਤੇ ਵਾਲੀ ਦੋ ਜਹਾਨ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਇਸ ਵਾਰ ਥਾਈਲੈਂਡ ਦੀ ਪੜਵੀਂ ਫੇਰੀ ਤੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ, ੧੨ ਵਜੇ ਦੁਪਹਿਰ ਦੇ ਹੀ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਸਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੀ ਬਾ-ਸਬਰ ਇੰਤਜਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ । ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਪਲੇਨ ਦੋ ਘੰਟੇ ਲੇਟ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ । ਏਸੇ ਜਹਾਜ਼ ਨੇ ਅਗੇ ਹਾਂਗਕਾਂਗ ਜਾਣਾ ਸੀ । ਥਾਈਲੈਂਡ ਦਾ ਪਰਮ ਸਤਿਕਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਮਹਾ ਮਹਿਮ ਡਾ: ਸੁਚਾਟ ਏਨਾ ਸਮਾਂ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਹੀ ਘੁਲ ਮਿਲ ਫਿਰ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਨਾਲ ਹੀ ਏਅਰਪੋਰਟ ਡਾਨਮੌਂਗ ਤੇ ਪਧਾਰੇ । ੧੦੦ ਤੋਂ ਵਧ ਸਰੀਰ ੨੬ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਸ਼ਹਿਰੋਂ ਦੂਰ ਪੋਰਟ ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ।

ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਹਾ ਮਹਿਮ ਡਾ: ਸੁਚਾਟ ਨੇ ਮੋਤੀਆ-ਫੁਲਾਂ ਦਾ ਭਾਰੀ ਭਰਕਮ ਤਾਜ਼ਾ ਹਾਰ ਪਹਿਨਾਅ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਹਜ਼ੂਰ ਦੇ ਸੁਆਗਤ ਦਾ ਆਰੰਭ ਕੀਤਾ । ਮਹਾ ਮਹਿਮ ਕੇਵਲ ਥਾਈ ਭਾਸ਼ਾ ਹੀ ਬੋਲਦੇ ਹਨ । ਗਦਗਦ ਕੰਠ, ਦਗ ਦਗ ਕਰਦੇ ਮੁਖ ਨੇ ਦੀਨ ਦਿਆਲ ਜੀ ਨੂੰ ਜੀਉ ਆਇਆਂ ਆਖਿਆ । ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਪਦਵੀ ਅਤੇ ਆਯੂ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਵਿਚੋਂ ਚੋਣਵੇਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਸੁਆਗਤ ਹਾਰ ਪਹਿਨਾਏ ।

ਮਹਾ ਮਹਿਮ ਡਾ: ਸੁਚਾਟ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪਰਸਪਰ ਪ੍ਰੇਮ ਭਰੀ ਬਾਤਚੀਤ ਕਰਦੇ ਰਹੇ । ਹਿਜ਼ ਐਕਸੀਲੈਂਸੀ ਨੇ ਵਨਿਮਰ ਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਗੁੱਧੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਆਖਿਆ : ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ, ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਸਾਡੇ ਉਤੇ, ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਥਾਈਲੈਂਡ ਉਤੇ ਬੜੀ ਕਿਰਪਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜੁ ਮੇਰੀ ਸਨਿਮਰ ਬੇਨਤੀ ਨੂੰ ਪਰਵਾਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਏਥੇ ਪਧਾਰੇ ਹੋ । ਅੱਜ ਸਾਡੇ ਜਿੰਨਾ ਕੌਣ ਵਡਭਾਗਾ ਹੈ ।

ਮਹਾ ਮਹਿਮ ਡਾ: ਸੁਚਾਟ ਜੀ ਨੇ ਟਰੈਫਿਕ ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ । ਸੁਆਗਤ ਸਤਿਕਾਰ ਪਿਛੋਂ ਮਹਾਨ ਸ਼ਹਿਰ ਬੈਂਕੌਕ ਨੂੰ ਚਾਲੇ ਪਏ ਤਾਂ ਮੂਹਰੇ ਮੂਹਰੇ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਸਿਗਨਲ ਗੱਡੀ ਸੀ ਪਿਛੇ ਪਿਛੇ ੧੫-੨੦ ਕਾਰਾਂ ਦਾ ਕਾਫ਼ਲਾ । ਲਾਲ ਬੱਤੀਆਂ ਜਾਂ ਟਰੈਫਿਕ ਕਿਸੇ ਪਰਕਾਰ ਦਾ ਵਿਘਨ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕੀ । ਜਲਦੀ ਹੀ ਡਾ: ਸੁਚਾਟ ਅਤੇ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਅਪਣੇ ਹਿਰਦੇ ਸਮਰਾਟ ਨੂੰ ਸੇਠ ਤ੍ਰਿਲੋਕ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ ਦੇ ਬੰਗਲੇ, ਬੈਂਕੌਕ ਦੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਤੇ ਮਹਾਨ ਸੜਕ ਸੁਖੁਮਵਿਟ ਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਪੂਰਤ ਲੈ ਆਏ ।

ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਗਤ ਥਾਈਲੈਂਡ ਦੇ ਜੁਆਨ ਅਤੇ ਦਲੇਰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਗੋਰੇਵਾੜਾ, ਡਾ: ਸੁਚਾਟ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਵਿਚਾਲੇ ਭਾਸ਼ਾ ਮਾਧਿਅਮ ਸਨ । ਇਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਹਿਜ਼ ਐਕਸੀਲੈਂਸੀ ਨੇ ਅਧੀਨਗੀ ਸਹਿਤ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕਰਕੇ, ਹੋਰ ਕੰਮਾਂ ਲਈ ਆਗਿਆ ਲੈ ਲਈ ਤੇ ਇਸ ਇਕਰਾਰ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਵਲੋਂ ਫੇਰ ਮੋਹਰ ਲੁਆ ਲਈ ਕਿ ਕਲ੍ਹ (੧੭-੧੦-੭੮) ਸ਼ਾਮੀ ੫ ਵਜੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਥਾਈ ਟੀ.ਵੀ. ਸਟੂਡੀਓ ਵਿਚ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਣ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਕਰਨਗੇ । ਇਹ ਨਿਮੰਤ੍ਰਣ ਟੈਲੀਵੀਜ਼ਨ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵਲੋਂ ਲੈਕੇ ਆਏ ਸਨ ।

(ਚਲਦਾ)

ਤਿੰਨ ਗ਼ਜ਼ਲਾਂ

—ਮੁਰਸ਼ਦ ਬੁਟਰਵੀ—



ਪਹਿਲੀ

ਕਰਤਾ ਪੁਰਖ ਮੁਰਾਰੀ ! ਰਾਮ
ਸੰਸਾਰੀ ਭੰਡਾਰੀ ! ਰਾਮ
ਨਿਰ ਆਕਾਰ ਕਿਤੇ ਸਾਕਾਰ
ਤੇਰੀ ਜੋਤ ਨਿਆਰੀ ! ਰਾਮ
ਪਾਰ ਬਰ੍ਹਮ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਆਪ
ਦੁਖ ਭੰਜਨ ਭੈ ਹਾਰੀ ! ਰਾਮ
ਸਭ ਤੋਂ ਵਖਰਾ ਸਭ ਦੇ ਨਾਲ
ਰਸਭੋਗੀ ਬਰ੍ਹਮਚਾਰੀ ! ਰਾਮ
ਵੰਨ ਸਵੰਨੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਨਾਲ
ਸਕਲ ਸਰਿਸ਼ਟ ਸਵਾਰੀ ! ਰਾਮ
ਹਰ ਪਾਸੇ ਲਹਿਰਾਈ ਚੁੱਪ
ਈਕਣ ਚਾਂਗਰ ਮਾਰੀ ! ਰਾਮ
ਸਗਲ ਤਮਾਸ਼ਾ ਦੇਖ ਰਿਹੈਂ
ਮੀਟ ਕੇ ਨੈਣ ਮਦਾਰੀ ! ਰਾਮ
ਮਾਨਵਤਾ ਦੇ ਮੰਦਰ ਦੀ
ਆਪ ਕਰੇ ਰਖਵਾਰੀ ! ਰਾਮ
ਮੁਰਸ਼ਦ ਮੁਲਕਾਂ ਕੌਮਾਂ ਦਾ
ਸਰਬੋਤਮ ਅਧਿਕਾਰੀ ! ਰਾਮ

ਦੂਜੀ

ਸੱਚਾ ਮਾਇਆ ਧਾਰੀ ! ਰਾਮ
ਜਗ ਜੀਵਨ ਬਲਕਾਰੀ ! ਰਾਮ
ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿੰਤੂ ਕੌਣ
ਤੇਰੀ ਕਾਰ ਗੁਜ਼ਾਰੀ ! ਰਾਮ
ਹਰ ਇਕ ਕੰਮ ਤੋਂ ਬੇਪ੍ਰਵਾਹ
ਮਨ ਮੌਜੀ ਬਨਵਾਰੀ ! ਰਾਮ
ਫੁੱਲਾਂ ਵਿਚ ਜੋ ਪਾਵੇ ਰਸ
ਐਸੀ ਕਿਰਨ ਖਿਲਾਰੀ ! ਰਾਮ
ਆਲਮ ਦੀ ਹਰ ਮਹਿਫਲ ਵਿਚ
ਤੇਰੀ ਹੈ ਸਰਦਾਰੀ ! ਰਾਮ
ਜੋਗੀ ਵੀ ਰਸ ਭੋਗੀ ਵੀ
ਉਤਮ ਸਿਸ਼ਟਾਚਾਰੀ ! ਰਾਮ
ਸਭ ਤੋਂ ਨੇੜੇ ਸਭ ਤੋਂ ਦੂਰ
ਮਧੂ ਸੂਦਨ ਤਰਿਪੁਰਾਰੀ ! ਰਾਮ
ਕਿੱਥੇ ਮੈਂ ਤੇ ਕਿੱਥੇ ਤੂੰ
ਕੀਕਣ ਪੁੱਗੇ ਯਾਰੀ ! ਰਾਮ
ਮੇਰੇ ਮੁਰਸ਼ਦ ਨਾਲ ਮਿਲਾ
ਮੇਰੀ ਸੋਚ ਉਡਾਰੀ ! ਰਾਮ

ਤੀਜੀ

ਮਹਿਕਾਉਂਦੇ ਹਰ ਕਿਆਰੀ ! ਰਾਮ
ਵਾਰੀ ਵਾਰੀ ਵਾਰੀ ! ਰਾਮ
ਸਿਰਜਣ ਹਾਰ ਸਰਿਸ਼ਟੀ ਦਾ
ਗੁਣਵੰਤਾ ਬਰ੍ਹਮਚਾਰੀ ! ਰਾਮ
ਪੂਜਣ ਯੋਗ ਹੈ ਅਜ਼ਲਾਂ ਤੋਂ
ਇਹ ਤੇਰੀ ਫ਼ਨਕਾਰੀ ! ਰਾਮ
ਦੂਸ਼ਨ ਲਾਉਂਦੇ ਸੀਤਾ ਤੇ
ਕਲਜੁਗ ਦੇ ਵਿਭਚਾਰੀ ! ਰਾਮ
ਇਹ ਕੀ ਖੇਡ ਰਚਾਈ ਤੂੰ ?
ਰਾਵਨ ਦਾ ਦਰਬਾਰੀ ! ਰਾਮ
ਤੇਰੇ ਬਾਹਜੋਂ ਕੌਣ ਕਰੇ
ਦਿਲ ਜੋਈ ਦਿਲਦਾਰੀ ! ਰਾਮ
ਗ਼ਮ ਦਵੈਸ਼ ਤੋਂ ਬੇਪਰਵਾਹ
ਸਭਨਾਂ ਦਾ ਹਿਤਕਾਰੀ ! ਰਾਮ
ਸ਼ੇਅਰ ਗ਼ਜ਼ਲ ਦੇ ਸ਼ੁਧ ਕਹਾਂ
ਦੇ ਮੈਨੂੰ ਫ਼ਨਕਾਰੀ ! ਰਾਮ
ਤਾੜੀ ਲਾਕੇ ਬੈਠ ਗਿਆ
ਮੁਰਸ਼ਦ ਮੇਰੀ ਵਾਰੀ ! ਰਾਮ

—ਨਵੀ ਛਪੀ ਪੁਸਤਕ 'ਦਾਈਆ' ਵਿਚੋਂ

ਛਿਲਤਰਾਂ

"ਚੋਲਾ ਭਇਆ ਪੁਰਾਨਾ।" ਰੇਡੀਓ ਵਿਚ ਕੋਈ ਗਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਮੜ ਚੇਤਾ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮਹੀਨੇ, ੧ ਮਾਰਚ ੧੯੮੭ ਨੂੰ ਮੈਂ ੭੦ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਹਥ-ਪੈਣ ਲਗ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਸਾਂਭ-ਸਲ੍ਹੀਟ ਕਰਨੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਵੀ ਆਵਾਜ਼ ਪੈ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੁਗਲ ਵਲਦ ਬਾਬਾ ਜੀਵਣ ਸਿਘ ਹਾਜ਼ਿਰ ਹੋਵੇ। ਸਾਰੇ ਵੇਖਦੇ ਰਹਿਣਗੇ, ਅੱਖੀਆਂ ਵਿਚ ਹੰਜੂ ਮੇਰੀ ਤ੍ਰੀਮਤ, ਹੋਠ ਫੜਕ ਰਿਹੇ ਮੇਰੇ ਦੋਵੇਂ ਬੱਚੇ। ਹੱਕੇ-ਬੱਕੇ ਬਿਟ ਬਿਟ ਵੇਖ ਰਹੇ ਮੇਰੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਬੱਚੇ। ਤੇ ਮੈਂ ਪਲਕਾਂ ਭੀੜ ਲਵਾਂਗਾ ਤੁਰ ਪਵਾਂਗਾ। ਹੱਥ-ਬੱਧਾ ਗਲਾਮ!

—0—

ਪਹਿਲੀ ਲੋੜ, ਮੇਰੀ ਜਾਚੇ, ਸਿਹਤ ਦਾ ਠੀਕ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਜੇ ਸਿਹਤ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਨਾਂ ਬੰਦਾ ਠੀਕ ਪੜ੍ਹ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਢੰਗ ਦਾ ਲਿਖ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਕੋਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਨਿਭਾ ਸਕਦਾ, ਨਾ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਫਰਜ਼-ਸ਼ੱਨਾਸ ਪਿਤਾ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਤ੍ਰੀਮਤ ਦਾ ਦਿਲਦਾਰ ਖ਼ਾਵੰਦ। ਨਾ ਹਰ-ਮਨ-ਪਿਆਰਾ ਗੁਆਂਢੀ, ਨਾ ਵਫ਼ਾਦਾਰ ਦੋਸਤ। ਨਾ ਖਾਣ ਦਾ ਸੁਆਦ ਨਾ ਲਾਣ ਦਾ ਸੁਆਦ। ਸਿਹਤ ਚੰਗੀ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਆਦਮੀ ਰੱਬ ਦਾ ਨਾਂ ਤਕ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦਾ।

—0—

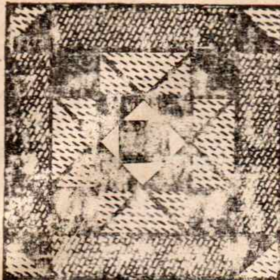
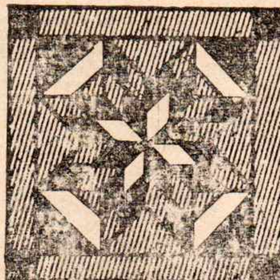
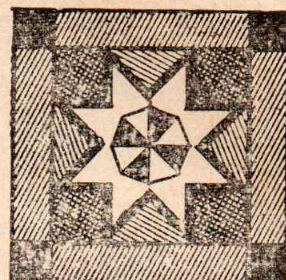
੭੦ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਪੈਂਡੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪਣੇ ਸਨਮੁਖ ਖਲੋਤਾ ਮੈਂ ਸਾਖੀ ਭਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮੌਤ ਇਕ ਅਟੱਲ ਸੱਚਾਈ ਹੈ। ਇਕ ਦਿਨ ਮੈਂ ਇਥੋਂ ਤੁਰ ਜਾਣਾ ਹੈ ਹੈ। ਤੇ ਉਹ ਦਿਨ ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਬੁੱਕਲ ਵਿਚ ਇਕ ਰਾਜ਼ ਹੈ। ਉਹ ਛਿਨ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਵੀ ਆ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ਼ ਲਈ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਹਰ ਸਵਾਸ ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਲੈਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਅਗਲਾ ਸਵਾਸ ਖ਼ਬਰੇ ਆਏ ਕਿ ਨਾ ਆਏ। ਉਸ ਆਖ਼ਰੀ ਘੜੀ ਲਈ ਤਿਆਰ ਰਹਿਣਾ ਹੋਵੇਗਾ।

—ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੁੱਗਲ

ਧਨਵਾਦ ਸਹਿਤ-**ਸਮਦਰਸ਼ੀ ਚੋਂ**

੧ਓ

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਹਾਇ

ਟੈਂਟ ਹਾਊਸ ਵਾਲਿਆਂ ਵਾਸਤੇ ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ

ਵਧੀਆ, ਦਿਲਕਸ਼ ਵੰਨ ਸੁਵੰਨੇ ਸੁੰਦਰ ਡੀਜ਼ਾਈਨਾਂ ਤੇ ਗਰੰਟੀ ਸ਼ੁਦਾ ਪਕੇ ਰੰਗਾਂ ਵਿਚ ਬਣੇ
ਟੁਕੜੀਦਾਰ ਪਰਿੰਟ ਸ਼ਾਮਿਆਨੇ, ਕਨਾਤਾਂ, ਲਕੜੀ ਤੇ ਸਟੀਲ ਦੇ
ਫਰਨੀਚਰ ਲਈ ਪਧਾਰੋ ਜਾਂ ਲਿਖੋ ।

ਨਾਮਧਾਰੀ ਏਜੰਸੀਜ਼

੨/੨੦੬੯, ਚਾਹ ਅੰਦਾਰਾ, ਜੁਬਲੀ ਸਿਨਮਾ ਦੇ ਪਿਛੇ,
ਚਾਂਦਨੀ ਚੌਂਕ, ਦਿਲੀ-੧੧੦੦੦੬

Manufacturers & Suppliers of :

TUKRIDAR PRINTED SHAMIANAS & KANATS
FOR ALL KINDS, IN ATTRACTIVE AND GUARANTEED FAST COLOURS
WOODEN & STEEL FURNITURE
& PADESTALFAN ETC.

Phones : Office : 2528411
" : 2510345
Resi. : 213054

PLEASE CONTACT

Namdhari Agencies

2/2068 CHAH ANDARA, (Behind Jubilee Cinema)
CHANDNI CHOWK, DELHI-110006.

Registered No. NW/JL—253 MONTHLY WARIAM OCTOBER 1987
Registered with the registerar of News Papers for India No 26453/75

ਐਡੀਟਰ, ਪ੍ਰਿੰਟਰ, ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਤੇ ਮਾਲਕ ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਨੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਪ੍ਰਿੰਟਰਜ਼; ਲਾਡੋਵਾਲੀ ਰੋਡ, ਜਲੰਧਰ ਤੋਂ ਛਪਵਾ ਕੇ ਦਫਤਰ ਵਰਿਆਮ ਲਾਡੋਵਾਲੀ ਰੋਡ ਜਲੰਧਰ ਤੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕੀਤਾ ।

Monthly WARIAM, Ladowali Road, Jalandhar—144001.